

Španci zapustili Južni vrh, sem ostala sama. Postopoma sem nadaljevala. V Hillarjevi stopnji je že bila neka vrv. Z njo sem si pomagala navzgor. Predvidevam, da sem do vrha potrebovala uro in pol, morda dve. Resnično ne vem točno. Verjetno sem na vrh prišla ob 5.30 popoldne. Nisem dolgo ostala. Na Južno sedlo sem se vrnila okoli 8.30. Kup ljudi se je v tej sezoni povzpел na Everest, zato to ni bil velik podvig. Narejene so bile že velike stopinje in luknje za cepin, ki sem jim samo sledila. To ni bil šolo vzpon v stilu Messnerja.«

Tudi če »novi« španski časi veljajo, nekateri poznavalci ostajajo v dvomih: »Kaže, da je z

višino postajala vse močnejša, ne pa slabša. Običajno je obratno. V svoji knjigi moram ob njenem vzponu pustiti vprašaj. Ni mi jasno, če sama sploh ve, ali je bila na vrhu. To bo verjetno ostala skrivnost.«

Drugi ji dajo prav, kot npr. Oough Scott, najuspešnejši britanski alpinist: »Po razgovoru z Lvdio sem prepričan, da ji je uspelo. Ona je fenomenalna alpinistka. Je močna punca. Doseženi časi so povsem možni za nekoga tako dobrega... Name je naredila vtis kot oseba, ki ne bi lagala o takih stvareh. Dvornim, da bi tako
Žrtvovala SVOJ Ugled.« (Financial Times)

MAJA 1991 JE V HIMALAJI OSTALA MARIJA FRANTAR

PRVI VZPON Z MARICKO

ALENKA JAMNIK

Bila je nedelja, 16. maja 1982. Z Marico sva se dogovorili za plezanje v Koglu že v torek, a je ves teden deževalo. Strah me je bilo, kako bo šlo, saj v tistem letu še nisem plezala. Rumena zajeda bo moja prva »petica« v življenju - in celo v ženski navezi. Zelo sem bila počaščena, ko mi je v Turncu rekla za plezanje, saj se pred tem še nisva dobro poznali. Vedela pa sem, da bo vodila prvo žensko odpravo na najvišji vrh v Pamirju, na Pik Komunizma.

GOJZAR V RAZPOKI

Ob štirih zjutraj se je pripeljala k meni z rdečo škodo in le malo pozneje sva se v čistem jutru počasi vzpenjali skozi prebujajoči se gozd. Vseskozi klepetava, kot da se poznavata že vrsto let. Še travnate strmine - in že sva pod gladko, strmo steno Kogla. Čudovita navpična stena! Blizu najinega vstopa so si prejšnji večer postlali znanci iz odseka in še vedno so bili zaviti v spalne vreče. Najin prihod jih je zbudil, toda zagreti za plezanje se nisva hoteli dalj časa zadrževati pri zaspancih.

Mok in Lado sta se s spalnima vrečama zavlekla na dobro razgledno točko in se sončila z razgledom na celotno steno. Hudomušne pripombe so kar deževale. Komaj sva dobro zaplezali prve metre, sva že zaslišali njuno prepevanje: mrtvaško koračnico. Ko bi le vedela, kako sta nama zbila moral! A prav zato sva želeli dokazati, da lahko sami, dve dekleti, preplezava za tiste čase težko smer; takrat sta se namreč le redko dve dekleti spravili plezati petico.

Marica je brez težav v razkoraku plezala po navpični zajedi in se z rokami prepirjemala po počih, ki je tvorila kot zajede. Sonce je prijetno

Marija Frantar-Mariča po Gobi v Ospu Foto: Alenka Jamnik

grela v hrbet. Potem je prišla vrsta na mene. Po nekaj metrih plezanja nisem mogla spraviti gojzarja iz počih. Kaj sedaj? Zavpila sem ji, naj dobro varuje, saj mi ni preostalo drugega, kot da se sezujem. S kladivom sem izbila zagozdeni čevelj, saj plezalk še nismo imeli. Za pasom sem imela zvito lestvico, ki sem jo sedaj kar razvezala. Bolje, da jo uporabljam, kot da mi čevelj ponovno ostane v počih.

Naslednji raztezaj je Marica elegantno plezala čez lusko in streho. Na varovališču v lopici sem jo varovala bočno, kot so nas učili, saj za osmice še nismo vedeli.

ZDRS V PROPELERJU

Med dostopom sva se pogovarjali tudi o tem, da krikneva »Pazi!«, če bi bili blizu padca. Pa se je zares zgodilo v delcu sekunde. »Pazi!« - in že sem še bolj stisnila vrv k sebi. Močan sunek. Vrv se mi je zarezala okoli pasu, pa sem

jo zadržala. Na srečo je bila vpeta v nekaj klinov, ki so zmanjšali silo. Mislim, da je od tistega trenutka povsem zaupala v moje varovanje.

Kratke sekunde, ki so se vleklo celo večnost, so minile, ko se je oglasila, da je vse v redu in da ji je samo spodrsnilo v plošči, imenovani »Propeler«. Kasneje mi je povedala, da je bila tam nekoč palica, da si si z njo pomagal vdeti lestvico v klin, ki je bil izredno daleč. - Ponovno je poskusila in prosto preplezala težavno mesto.

V treh urah sva bili čez steno. Krepko mi je stisnila roko in čez obraz se ji je razlezel širok, vesel nasmeh. Oči so bile polne neskaljene sreče in zadovoljstva. Kako ponosni sva bili! Malo sva se sončili in nato sestopili po delno zasneženi poti čez Gamsov skret.

Ker je bila zgodnja ura in naju je plezanje povsem prevzelo, sva se odločili preplezati še spominsko smer Šolar-Zajc. Ker je smer previšna, skoraj nisva opazili, da je začelo pršeti. Na gredini naju je ujelo pravo neurje s sodro. Kot bi nama vreme želelo povedati, da sva hoteli preveč! Je bilo to svarilo pred neznanu silo, ki te žene naprej, vse višje, v vse večje težave, ki da smisel tvojemu življenju? - Hiteli sva ponovno po Virensovi smeri, tokrat povsem spremenjeni, proti robu stene. Sodra, strupen veter, mraz, mokrota vsepovsod. Popolnoma premraženi in premočeni sva dosegli rob stene.

V Kamniški Bistrici so naju čakali prijatelji in naju proglasili za »grebe«: čisto prav da je, da naju malo namoči, če nama ena smer na dan ni zadosti. A kaj, ko sva tako uživali v plezanju!

Marica je menda vedela, da mora izkoristiti vsak trenutek za plezanje, ki ji je pomenilo zelo veliko v življenju. Ni bila pripravljena ves dan poležavati na travah pod steno, če je bilo okoli še toliko lepih smeri, ki jih še ni preplezala.

Med mogočnimi vrhovi

RUDOLF TRAVINIČ

*Ko utrujen hodim
po ulicah in trgih
kot del človeškega mravljišča
se počutim majhen
od zunaj in od znotraj.*

*Ko utrujen hodim
med mogočnimi vrhovi
kot del brezkončne narave
se počutim majhen od zunaj
in tako velik
od znotraj.*

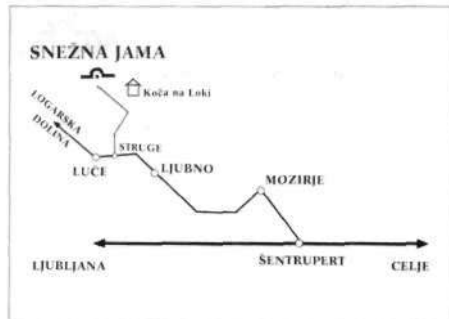
NAJVIŠJA SLOVENSKA TURISTIČNA JAMA

KRAŠKA LEPOTICA SNEŽNA JAMA

SILVO RAMŠAK

Sedimo in jemo. Naša sedišča so kamnita in trda. Prav takšni sta tudi miza in okolica, kjer smo. Pa kljub temu je v tem nekaj čarobno lepega. Jemo suho hrano, pijemo vroč čaj in se pogovarjamo. Roke, ki držijo hrano, so izsušene, razpokane in umazane od zemlje. Smo skoraj 80 metrov pod zemljo, 600 metrov oddaljeni od vhoda v največjo in najlepšo jamo na Štajerskem, smo v čudoviti Snežni jami na Raduhi.

V mislih se vračam v leto 1981, ko smo člani Jamarskega kluba »Črni galeb« iz Prebolda v avgustu raziskovali pobočje Raduhe. Na raziskovalnem taboru smo starejši jamarji skupaj s svojimi varovanci - člani jamarskega krožka

iz osnovne šole Prebold našli šest novih jamskih objektov - pet brezen in to jamo.

Po prvem bežnem ogledu smo pričakovali, da nas bo vodila globoko pod površje, mogoče celo do našega novega globinskega rekorda (globlje od 470 metrov). Tega nam ni omogočila, dala pa nam je mnogo več. Že pri drugem obisku nas je presenetila s svojo velikostjo. Ponudila nam je svoje tisočletja skrivane lepote in skrivnosti, ki jih pred nami še nihče ni videl.

Čudovito je bilo napredovanje v temo, ko sva s kolegom upala, da jame ne bo prehitro konec, ko sva si po eni uri prodiranja podzavestno že kar želela, da bi je le bilo konec in ko jo je bilo, sva bila žalostna, ker nisva mogla dalje. Čudovit je bil mešan občutek pričakovanja, upanja, presenečenja in strahu pred velikanskimi prostori, ki jih najine karbidovke niso mogle osvetliti do te mere, da bi nama bilo prijetno.

Čudovita je bila sreča, ki sva jo doživljala ob zavesti, da smo si preboldski jamarji takšno jamo želeli že vsa dotedanja leta našega delovanja, in da sva bila prva, ki sva to srečo